

סוף זמן קר"ש

עש"ק וארא

9:03

עש"ק בא 9:05

מאן דלא קרי קר"ש בעונתיה
בנדיי הוא כל ההוא יומא
(וזה"ל בלק קפ"ו)

ממעיינות התאחדותנו

י"ל ע"י: התאחדות אברכים דקהל יטב לב דסאטמאר

בנשיאות כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

שיעור השבוע

חבורת יסודי התורה

פרישת וארא

מס פסחים י"א, עד י"ג

פרישת בא

מס פסחים י"ז, עד טו.

ברקן את החפץ, משכיתו את הוצר הרע
על ידי עסק התורה, לאור חזק ונאמן, חזק
באשרות, ברכי, השכם, כענין ליל
כשרים עוד להשתמש באור חזק
הזה ברך משה עמוד טו

שנה י"ג גליון ט"ז (תקל"ו)

וארא

מקוצר רוח היינו חלק הרוחני

ולא שמענו אל משה מקוצר רוח ומעבודה קשה, וי"ל דמשה רבינו ע"ה שהבין מעלת התורה והמצוות, סבר שגם בני ישראל המה במדריגה זו, על כן אמר להם מה שאמר לו ה' ולקחתי אתכם לי לעם, דהיינו שיקבלו תרי"ג מצוות, כדי שיהיו להם שמחת הנפש, על זה אמר הקרא ולא שמענו אל משה, מה שהציע לפניהם הבשורה הטובה שה' יקחם אותם לעם ויעטר אותם בתרי"ג מצוות, ומאי טעמא לא שמעו אל משה, על זה אמר ומקוצר רוח, דהיינו מקוצר חלק הרוחני שהיה אז עדיין בקרבם, ולא יכלו להשיג לשמחה הרוחני מה זו עושה, ומעבודה קשה, ר"ל מחמת קוצר רוח ביניהם היה נדמה התורה והמצוות בעיניהם לעבודה קשה ביותר, ואם כן מהקוצר רוח שהיה בהם ומעבודה קשה המסתבבה מקוצר הרוחני, לא שמעו אל משה לקבל עליהם עול התורה והמצוות.

וידבר אלקים אל משה ואמר אליו אני ד'. לחבר זאת אל הפרשה הקודמת הוא, כי השי"ת אמר לו עתה תראה, ולא במלחמות ל"א מלכים. ורצה משה לידע מי יהי' המנהיג אז ויבכוש את ל"א מלכים. אמר לו הקב"ה ויאמר אליו 'אני הו"ה' עולה 'לכנה' כי פני יהושע כפני לבנה. גם 'ויאמר אליו אני הו' עולה 'יהושע'. והו' 'וארא' ר"ת 'ואמלא איתו רוח' אלקים, על דרך האמאר ביהושע קח לך את יהושע איש אשר רוח בו.

אמרי טעם

מי יהי' המנהיג

הכל תלוי בישראל

הן בני ישראל לא שמעו אלי ואיך ישמעני פרעה ואני ערל שפתים. וקשה דבשלמא ישראל לא שמעו משום קוצר רוחם ומעבודה קשה, אבל בפרעה לא שייך זה. ועוד למה סיים ואמר ואני ערל שפתים, ולמה לא סגי לו למלך ממה שלא שמעו ישראל שלא ישמע גם פרעה. וי"ל דהנה מצינו בישעי' ששלח הקב"ה את עמוס להגיד נביאות לישראל, והיו ישראל קורין אותו פסולוס יען ה' כבד פה. וכתבו המפרשים דלכן ה' ערל שפתים מפני שישראל שבאוהו הדור היו עובדי ע"ז, וכל מדריגות הנביא הן לפי הדור, לכן ה' בעל מום. והנה ידוע המדרש דכשרצה הקב"ה לקרוע את הים טען שר של ים הללו עבדו ע"ז והללו עבדו ע"ז ולא רצה להקרע לפני בני ישראל. והו' שאמר משה, ואיך ישמעני פרעה ואני ערל שפתים, והלא יתלה פרעה שלכן אני ערל שפתים מפני שישארל הן עובדי ע"ז וכמו בדורו של עמוס, וא"כ לא ישלח את ישראל כשם שהיה לא רצה להקרע מפני טענת הללו עבדו ע"ז והללו עבדו ע"ז ומה נשתנו אלו מאלו.

והוא יתלה פרעה שלכן אני ערל שפתים מפני שישארל הן עובדי ע"ז וכמו בדורו של עמוס, וא"כ לא ישלח את ישראל כשם שהיה לא רצה להקרע מפני טענת הללו עבדו ע"ז והללו עבדו ע"ז ומה נשתנו אלו מאלו.

מניין ידע משה

ואתה ועבדיך ידעתי כי טרם תיראון מפני ה' אלקים. והפשתה והשערה וגו'. וקשה מי גילה למשה שפרעה ועבדיו טרם ייראו מד' אלא יעמדו במרדן. עוד יש לדקדק למה מפסיק הכתוב לספר שהפשתה נכתה ולא החטה ואח"כ גומר לומר ויצא משה מעם פרעה את העיר וגו', ה' לו לגמור מקודם לספר שאחר שאמר משה ידעתי כי טרם תיראון מד', יצא מן העיר והתפלל, ואח"כ יספר הכתוב שאחר שנפסק הברד ראו שחטה והכוסמת נשארו ולא נכו. ונראה דהנה מביא רש"י בשם מדרש תנחומא כי אפילו הנה, פלאי פלאות נעשו להם שלא לקו. וכשראה משה שנעשה נס זה ואין הקב"ה עושה ניסים לחנם, מזה הבין שהיה עוד מכה, ולכן הוצרך שישאר מהברד תבואה כדי שיהיה שלאחריי יהי' לה על מה לחלל. והו' שאמר, ידעתי כי טרם תיראון מפני ד' אלקים, ומנין ידעתי, כי החטה והכוסמת לא נכו כי נעשה להם פלאות, ומנס זה אני מבין שעדיין עומדים אתם בקלקולכם וכשתראו הרוחות לא תיראון והשי"ת יביא עליכם עוד מכה להתבואה, היא מכת הארבה.

ערבי נחל

ובענין פתח

לעתיד יתגלה

ואזכור את בריתי בלשון עתיד, וי"ל עפ"ימ"ש בספ"ק על הקושיא המפורסמת הלא הרבה צדיקים אמיתיים התפללו על האולה והורידו כחל דמעות ולא נתקבלה תפילותיהם שלא ה' עדיין זמנה, ולא יעלה על הדעת שיהיו כל תפילותיהם לריק ח"ו וטאבדו מבלי זכר למו, אבל באמת כל התפלות ההם עומדים לפני השי"ת, וכשיבאו זמן האולה יתגלו לעין כל ויראו עין בעין איך שהיו מסייעין אל האולה, וכן במצרים כל אותן השנים שנמשך השעבוד התפללו ישראל הרבה תפלות וצעקות ולא הועילה לשנתו, ע"כ אמר הקב"ה אל תחשבו שלא שמעתי כל אותן התפלות, אלא וגם אני שמעתי מכבר את נאקת בני' וראיתי שברון לבם, אלא שלא הגיע עדיין הזמן, וכשיבאו הזמן לצאת מן הגלות יתברר שכל התפלות לא היו לריק ולכטלה, וי"ל הפסוק וגם אני שמעתי את נאקת בני' ר"ל שמעתי כבר כל אותן השנים, ואזכור את בריתי בשעה שאזכור את בריתי ואגאלם מן השעבוד והגלות אז יתברר ויתגלה להם תכליתו, וע"כ אמר בלשון עתיד ע"ש שלא בא ליד התגלות עדיין, ורק אחרי האולה יודיע תועלתם.

מפני מה זכו ישראל

לכן אמור לבני ישראל אני הויה"ה. י"ל טעם הדבר מדוע באמת זכו ישראל למה שלא זכו אבותינו הקדושים אברהם יצחק ויעקב שתייחד עליהם שם הויה"ה ב"ה, כי אצל האבות הקדושים ה' לא אחד מהם זכות עצמו בלבד, אבל אצל בני ישראל כבר נצטרף זכות שלשת אבות יחד, וגם זכותו של משה רבינו, ועל כן זכו לסיים גדולים ונפלאים מנחם שם הויה"ה ב"ה, והו' שאמר הכתוב וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב, והפסיק הכתוב בין כל אחד בתבילת אל, ולא כללם יחד לומר וארא אל אברהם יצחק ויעקב. לרמז שהקב"ה מגלה לכל אחד בזכות עצמו, ומהאי טעמא ושמי הויה"ה לא נודעתי להם, ועל זה דרש רש"י וראו אל האבות, כי לעת כזאת יש להם לישראל כח שלשת האבות ביחד, ולכן זו שתייחד עליהם שם הויה"ה ב"ה.

ברך משה

טעם הכבדת הלב

ואני אקשה את לב פרעה והרביית את אותותי ואת מופתי בארץ מצרים. הקשו המפרשים לאיזה חזק צורך הכבדת השי"ת את לב פרעה, ומה חטאו ומה פשעו שנענש על הדבר אם ניטל ממנו הבחירה ע"י השי"ת. ובאבן עזרא ת"י שהשי"ת נתן חכמה לאדם ונטע בלבו שכל לקבל כח עליון להוסיף על טובתו לא לחסר מרעתו, ולכא"ו כוונתו שאף שהכבד ה' ללבו ה' לו כח עליון לחסיר קצת מרשעותו, וכיון שלא הניח כלום מרשעתו, נענש. והרמב"ן מתרץ שפרעה אשר עשה ברשעו רעות גדולות ישראל לחינם, נתחייב למונעו ממנו דרכי תשובה. ועוד מתרץ שחצי המכות בא עליו על פשעו, וכמשיכ"ב ויחזק לב פרעה וגו' ויכבד פרעה את לבו וגו'. והנה לא רצה לשלחם לכבוד השם, אבל כאשר גבהו המכות עליו ונאלה לסבול אותם, רך לבו וה' נמלך לשלחם מכובד המכות, ולא לעשות רצון בוראו, ואז הקשה השם את רוחו ואמץ את לבבו למען ספר שמו וכו'.

ובספ"ק ישמח משה מפרש תירושו של הרמב"ן שפרעה ה' נמלך לשלחם מחמת כובד המכות והוא מצד ההכרת ולא בבחירתו, ותשובה שעי' ההכרת אינו כלום, ע"כ הקשה השם את רוחו כדי להעמידו על קו הבחירה אולי ישיב וישלחם מרצונו ע"י שיבחר בטוב, והוא עמד ברשעו, ע"כ נענש.

עוד מתרץ הישמח משה שהכבדת הלב לא ה' ע"י הקב"ה אלא לכבודו ברא, ואיפה נבואו הרשעים כדי שיתקדש שם שמים על ידו, וע"כ הרשה לפרעה שיתבדד את לבו וע"כ יצא כבוד שמים. ועיי"ש עוד שמתרץ עפ"ימ"ש בספ"ק קדושת לוי שכל מכה שהביא השי"ת על מצרים ה' טובה כפולה ומכופלת שעי"ז נתגדל ונתקדש שמו יתברך לעולם, וזה תשוקת כל צדיקים שעל ידם יהי' קידוש שיש אפי' ע"י הכאות ויסורין. ולפי"ז מובן שבמה שהכבדו ה' את לב פרעה ה' לו טובה גדול שיתקדש שיש על ידו, ואין בזה שום עיוות, ואדרבה חסד גדול הוא לעשות טוב לאיש אשר אינו חפץ בזה מחמת סכלותו, והשי"ת רצה בתקנתו.

ובחז"ל מתרץ שפרעה חשב שהמכות באים עליו מחמת שחטא איזה חטא נגד צלמי טעותיו, ומי"כ יכול להיות אצלו שני יסורים ורצה לשלח את ישראל, וע"כ הכבדו ה' את לבו עד שישים אל לבו כי ה' הוא האלקים לבדו עיי"ש.

ובספ"ק קדושת יו"ט מתרץ עפ"ימ"ש בספ"ק בני יששכר, שידיעת השי"ת אינו מחכרת הבחירה ועדיין ניתן לבחור בטוב או ברע, כיון שהשי"ת הוא כל יכול, וע"כ יכול להיות אצלו שני הפכים בנושא אחד, ידא ולא ידע. ולפי"ז י"ל שאף שהשי"ת הכבדו את לב פרעה, בכל זאת נשארת אצלו הבחירה תפשית, כי כן דרכי השי"ת, ואנחנו לא נדע ולא נשיג מהותו.

ובספ"ק דברי יואל מתרץ, שכל המכות שהיו למצרים לא ה' על שיעבדו את ישראל כמבואר במצרים, אלא על מה כנגד מדה על מה ששעבדו את ישראל כמבואר בחז"ל. ומעתה אם ה' פרעה מסכים להוציא את ישראל, עדיין לא הושב את חובו לשלם לו כרתו על שציער את ישראל יותר ממה שנגזר להם, ואילו ה' נענש אחרי צאת בני ישראל, לא ה' ניכר כ"כ כבוד שמים, כי היו תולין הקונש בשאר חטאים או על מקרה. וע"כ ה' חסד השי"ת להכבדו עליו דרך תשובה עד שנשלמו כל המכות בעודו מתעקש מלהניחם לצאת, שיתברר לכל העולם אהבתו יתברך לישראל והשתוקקות עבודתם והתקרבותם אליו, וכמשיכ"ש שלח עמי ויעבדו וכו', שזה ה' כל גמולו, ועיי"ש עוד טעמים.

ונפל מכסאו. (ישמח ישראל, דברים)

תנא הוא

הרה"ק בעל "ערבי נחל" ו"לבושי שרד", הי' פעם אצל הרבי ר' ברוך'ל ממעזיבו, ונעשה אצל הרבי ר' ברוך שאלה על המרק, וישבו שם רבנים והרבי ר' ברוך ראה על ה"לבושי שרד" שיש לו מה לומר איזה דבר ואינו אומר. צוה לו הרבי ר' ברוך שיאמר, ופחד לומר כי הרבי ר' ברוך חילק על רבינו, ואמר אח"כ ה"לבושי שרד" כי לפי דברי הרב שפוסק, אז המרק כשר, אמר להרבי ר' ברוך מה אתם מפחדים לומר, "הלא הרב תנא הוא". אוצר ישראל

כל הלילה

פעם עמד רבינו בליל ראש השנה בתפלת שמו"ע כל הלילה בהקפיטל של "אתה בחרתנו מכל העמים" והושמש סגר הביהמ"ד, ובבקר מצאו השמש שמחזיק עוד ב"אתה בחרתנו". (אוצר ישראל)

הילולא דצדיקא

הרה"ק ר' שניאור זלמן מליאדי זצלה"ה
בעל התניא - כ"ד טבת תקע"ג

עומק תורתו

"מעיד אני שמים וארץ, שאילו הי' הרב הגאון אלקי רבי שניאור זלמן מלאדי בימי הרי"ף והרמב"ם, הי' כאחד מהם". כך כתב סניגורו של ישראל בעל ה"קדושת לוי" מבאדיטשוב, כפי שמוסר בשמו הגאון החסיד רבי יוסף הלוי קאטקבסקא זצ"ל דומ"צ בטשעהרין, בהקדמת ספרו "דרכי חיים" על השולחן ערוך אורח חיים המצוין "וכאשר שמעתי מפי מגידי אמת, שראו כתב יד קודש של הרב הגאון האלקי מבאדיטשוב וכו', לזאת קשה להבין דבריו, אם לא בעיון רב, כי מאוד עמקו מחשבותיו ודרכו נסתרה, ולשונו הזהב הוא ממש כלשון הרי"ף והרמב"ם". אור ידקות

עדות רבו

באחד הלילות נטל המגיד נר ונכנס לחדר משכבם של תלמידיו. כולם ישנו את שנתם. אחד הי' ער, ה"ה הרה"ק רבי מנחם מענדל מוויטעפסק, שהתחקה אחרי מעשי רבו הק'. נתן המגיד עינו בכל אחד מתלמידיו. לבסוף נתקרב לרבינו ששכב מתחת לשלחן. האיר פניו בנר. הסתכל ארוכות ואמר לעצמו ברוב התפעלות "פלאי פלאים, תורת ה' יתברך השתכנה כולה בגוף קטן שכזה", רבי מנחם מענדל גילה לחביריו את דברי השבח ששמע מפי רבו, מאז נתפרסמה גדולתו של רבינו וחדלו לנהוג בו מנהג הצעיר שבחבורה. מגדל עז

גודל ענותנותו

סיפר הרה"ק רבי יעקב ישראל מטשערקאס ז"ל, שעמד מאחורי כסא של הרה"ק מוהרש"ו מלאדי זצ"ל בערי"כ, ושמע שאמר אל הרה"ק רבי זושא זצלה"ה ז"ע כשאר הגביה עיניו לשמים ביה"כ אחוזו שלשול עם דם ר"ל מחמת גודל היראה, ואמר על עצמו איך שהוא לומד ומתפלל ואינו מתפעל מאומה, והתחיל לגנות עצמו איך שהוא חרוק מיראת ה', עד אשר נתעלה

רבינו נולד ביום ח"י אלול תק"ה לאביו הרה"ק רבי ברוך ולאמו מרת רבקה בת רבי אברהם מלזונא. עד היתן בו י' למד תורה מפי אביו שהי' גדול בתורה ויראה, כשנסע אביו לערוך גלות, נתן את בנו בידי מלמד ללמוד תורה, ולאח"כ הביא את בנו לליובאוויטש ומסרו לידי רב הקהילה רבי ישכר בער מקובלנוק לחנכו וללמדו. בשנת ה"א עבר ללמוד בווטעפסק, מקום מגורי גאוני תורה, וחיש מהר התפרסם רבינו כגדול בתווה ובחכמה בין כל גדולי העיר.

בשנת תק"כ בן ט"ו, נשא את מרת טשרנא בת הגביר רבי יהודה לייב סג"ל, שהתחייב להחזיקו כל ימיו כדי שיוכל לעסוק תורה ועבודה באין מפריע. וכה המשיך בתורתו ועבודתו בווטעפסק.

בשנת תקכ"ד נסע למעזריטש להמגיד הקדוש זי"ע ודבק בו בלב ונפש. הורה לו ללמוד עם בנו הרה"ק רבי אברהם המלאך זי"ע, ובציוריו חיבר רבינו את "שלחן ערוך הרב". כמו"כ דבק בהרה"ק רבי מנחם מענדל מוויטעפסק זי"ע בעל ה"פרי הארץ".

בשנת תקל"ד עם התסלקות רבו המגיד הק', החל לנהוג נשיאותו, והפיץ את תורת החסידות ברחבי ליטא ורייסן. ביקש רבינו לישב בשלוח, וקפץ עליו רוגזם של המתנגדים.

באסרו חג סוכות תקנ"ט נלקח למאסר והי' נתון בסכנת חיים, ובחסדי ה' יצא לחפשי ב"ט כסלו תתקנ"ט. לאחר השחרור עבר לגור בלאדי, בה זכה למנוחה והפיץ את תורתו ברחבי מדינת רוסיה, ועל שמה נודע בשם הרב מלאדי. שם התגורר עד מלחמת נאפאליון שהוכרח אז לברוח משם עם קהלתו ונדד בערים רבים. בריאותו התרופפה מנידודי הדרכים. בתחילת חודש טבת תקע"ג הגיע לכפר פיינא. שם נשכב למיטת חוליו עד להסתלקותו לשמי רום במוצאי שבת שמות והוא בן ס"ח. מנו"כ בהאדיטש ובנו אהל על קברו.

חיבוריו: "תניא" שהוא ספר יסוד בחסידות. "שולחן ערוך הרב". תורה אור" על בראשית שמות. "ליקוטי תורה" על ויקרא במדבר דברים. "ביאורי הזהר". לוח ברכת הנהנין. "סידור הרב". "בונה ירושלים".

גדולתו בתורה

"כי כבר גלוי ונודע בשער בת רבים את כל תוקף ופרשת חכמתו ותבונתו מנעוריו אשר בעודו בן ח"י שנה גמר לכולא תלמודא עם כל נושאי כליהם ספרי הראשונים והאחרונים לא הניח דבר גדול וכו'. ואחר רוב שנים שהוסיף פליאות חכמה על חכמתו בעמקות ובקיאות כמו בהיותו בן שלשים שנה שחזר על כל התלמוד עם כל הראשונים והאחרונים ט"ז פעמים כאשר שמענו מפה קדוש שבהיותו בק"ק מאהליב שאצל נהר דינסטור, חזר על כל התלמוד פעם הט"ז בעמידה לילה ויום לא פסק פומי' מגירסא כאשר עיני הכל ראו". בני רבינו לשלחן ערוך

מעולם אצילות

פעם למד הרבי ר' זושא בחדרו עם בנו הרה"ק רבי ישראל אברהם, והחדר הי' בנוי על עמודים. פתאום נזדעזע החדר, אמר הרבי ר' זושא כי עכשיו עבר על הרחוב נשמה מעולם האצילות, לכן נזדעזע החדר שלי. ורבינו עבר אז ברחוב. (אוצר ישראל)

ממעייני הפשט

להפקיע שיעבודו

הן בני ישראל. לפי הפשט לא שמעו אלי. וא"ת כי הניחו מלשמוע מקוצר רוח וגו' לכן הוצרך לומר ואני ערל שפתיים. אי נמי שמא משה לא הי' יודע מה שאמר הכתוב מקוצר רוח וגו'. ושמעתי מהר"י מלישבובי"ה שהי' מפרש הק"ו שפרש"י כלומר הן בני ישראל וגו' אף מקוצר רוח שעליהם ואני אומר להם שאני בא מאת הקב"ה לפדותכם מן השעבוד ואדם שהוא בבית הסוהר ושושען שבא אדם לפדותו הוא יוצא ושמוח לקראתו ושושען לקולו, והם לא הטו אונם לשמוע אלי, כל שכן שפרעה שאני בא להפקיע שיעבודו שלא ישמע אלי.

דעת זקנים

תלוי לו בצאורו

ויקח עמרם את יוכבד דודתו. מה שהסכים הקב"ה שיצא אדם גדול כמשה מלוקח"י שעתידי להזהיר עליהן, לפי שאין מעמידין פרנס על הציבור אלא א"כ קופה של שרצים תלוי לו בצאורו פן יתגאה על הציבור כמו שמצינו בדוד.

חוקני

רק לפי שעה

ונהפכו להם. פי' ר' יוסף בכור שור, שהיאור לא הי' דם אלא לפי שעה, ותדע שכן כתוב והדגה אשר ביאור תמות ובאת היאור וכלאו מצרים לשתות מים מן היאור, משמע שעקר המכה הלא היתה אלא בשביל הסרחון. גם יש סברא בדבר דאי משום מראות דם לא יניחו מלשתות מים מן היאור, דנהי שהי' לו מראית דם לא הי' לו טעם דם. עוד ראוי בדבר דכתוב ויעשו כן חרטומי מצרים בלהטיהם, מה עשו והלא כבר היו מי היאור דם, אלא ודאי חזר היאור למים. וזש"ה על פרעה לא שת לבו גם לזאת, לפי שראה שלא הי' דם אלא לפי שעה. אך יש להקשות א"כ לא הי' לו לקרוא המכה אלא על שם ההבאשה, וי"ל לפי שההבאשה אינה נכרת, אלא הדם הוא הניכר עכ"ד.

ריב"א

עתה נתחזק המופת

גם לזאת. פירש"י למופת המטה שנהפך לתנין ולא לזה של דם. וצ"ע דמה לו להזכיר עתה מופת המטה, ובימי חרפי שמעתי בשם הגאון המפורסם מו"ה יצחק הלוי הורוויץ אבד"ק אה"ו, שאמר עפ"י משמעות הוזה"ק שמה שבלע המטה את מטותם הי' לפלא בעיני פרעה והחרטומים, משום שאי אפשר לעשות ע"י כשפים שאין בו רוח חיים יבלע דבר אחר. וצ"ל מה שלא הודו במופת זה כמו שהודו אח"כ במכת כנים, משום שלא האמינו שהמטה של אהרן הוא עץ מתולדתו, אלא שלקח תנין והפכו ע"י כשפים למטה, ובסנהדרין אמרין בעובדא דזעירי דזבן חמרא, דכל דבר המתהפך ע"י כשפים, כשבא למים הוא חוזר לקדמותו, ולכן עתה שלקח המטה, ויך את היאור לעיני פרעה כו', נתחזק המופת הראשון שבלע המטה את מטותם, דכיון שנבדק על המים ע"כ שהי' מטה בתולדתו, ואעפ"כ לא שת לבו גם לזאת. ומדייק רש"י למופת המטה שנעשה תנין, לפי שעתה נתחזק המופת שהי' מטה ונהפך לתנין.

שם אפרים

נמשלו לחיות

ערוך באו אליהם לפי שנשתעבדו בישראל שנמשלו לחיות כמו שפירש"י על פסוק כי חיות הנה.

כל יקר

מה כתיב למעלה
בענין, וישב משה אל ה' ויאמר אדני למה הרעותה לעם הזה למה זה שלחתי, ומאז באתי אל פרעה לדבר בשמך הרע לעם הזה והצל לא הצלת את עמך, ויאמר ה' אל משה עתה תראה אשר אעשה לפרעה כי ביד חזקה ישלחם וביד חזקה

יגרשם מארצו, וידבר אליהם אל משה ויאמר אליו אני ה', ופירש'י אני ה', נאמן שלשם שכר טוב ונאמן להפרע. יש להבין איך יכנה מדת הרחמים על מה שהשי"ת הוא נאמן להפרע.

(ב) וידבר משה כן אל בני ישראל ולא שמעו אל משה מקוצר רוח ומעבודה קשה, והקשו המפרשים הלא לעיל מיניה כתיב (שמות ד לא) ויאמן העם, ואיך נתהפכו בזמן קצר כזה שלא שמעו אל משה.

(ג) וידבר משה לפני ה' לאמר הן בני ישראל לא שמעו אלי ואיך ישמעני פרעה ואני ערל שפתים. פירש'י זה אחד מעשרה קל וחומר שבתורה, והקשו המפרשים הא קל וחומר פריכא הוא, כי בני ישראל לא שמעו אל משה מקוצר רוח ומעבודה קשה, וטעם זה לא שייך אצל פרעה. (ד) במדרש רבה (פ"ה ס"ב) ויאמר אליהם מלך מצרים למה משה ואהרן, מהו למה, אמר להם אתם למה ודבריהם למה, וצריך ביאור כפל הלשון אתם למה ודבריהם למה.

ויתבאר בהקדם מה דאיתא במס' קידושין (דף מא.) האיש מקדש בו ובשולחו, ובגמרא מפרש, דיליף שליחות לקידושין מגירושין, מה התם משוי שליח, אף הכא נמי משוי שליח. ואמרין התם דבגירושין שליח עושה שליח שני. ופליגי הראשונים אי בקידושין שליח עושה שליח שני, ומצינו ג' דעות (הובא ברמ"א אה"ע סימן ל"ה ס"ו ובבית שמואל סקט"ו), א' דעת המרדכי (גיטין ס"ו"פ) התקבל סימן ת"נ בשם י"מ) שיכול למנות שליח כשיש ביד השליח כסף או שטר, ב' שיטת הקדוש מרדוך (הובא בהגהות מרדכי קידושין סימן תק"ה) דדוקא בגירושין דיכול לגרש בעל כרחו, שליח עושה שליח, אבל בקידושין דלא נגמר הדבר, דהא אינו יכול לקדשה בעל כרחו שמא לא תרצה לקבל, והוי מילי, ומילי לא מימסרו לשליח, ואין השליח יכול למנות שליח שני, עכ"ד. ג' דעת השלטי גבורים (על הרי"ף קידושין מא. בשם הרי"ז) והתוס' רי"ד לחלק, שאם השטר קידושין בידו דאז אינו יכול לקדשה רק בשטר זה, אז יכול למנות שליח אחר, אבל כששולח כסף שאין קפידא אם יחליף, אינו יכול למנות שליח, שאין לו אלא שליחות דברים שיכול לקדשה בכל כסף שירצה, והדברים אינן נמסרים משליח לשליח.

וכתב בזה א"ז הרה"ק רבי מרדכי דוב מהארנסטייפל זללה"ה בעמק החכמה (פ' שמות) בשם הגאון מו"ה בנימין זאב ז"ל אב"ד זמירוד, בענין יציאת מצרים, שהקב"ה שלח את משה רבינו ואמר לו אהרן אחיך הוא יהיה לך לפה ואתה תהיה לו לאלהים (שמות ד טז), והיינו שמשה הוא שליחו של הקב"ה והוא יעשה את אהרן שליח שני, ולזה אמר משה למה הרעותה לעם הזה למה זה שלחתיני, פי' ולא את אהרן, הרי ומאז באתי אל פרעה וגוי' והצל לא הצלת, וכיון דעדיין לא הצלת מוכח שהדבר תלוי ברצונו, וכיון דאי אפשר בעל כרחו הוי רק מילי דלא מימסרו לשליח, ועל זה השיב לו הקב"ה כי ביד חזקה ישלחם,

דברות קודש **מכ"כ מרן אדמו"ר שליט"א** **לפרשת השבוע**

נתפרסם ע"י ועד להוצאת ספרי כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

שבאמת בעל כרחו ישלחם, ואם כן דומה לשליח גט דכיון דיכול לגרש בעל כרחו ואינו תלוי ברצונו לא מיקרי מילי ושפיר מימסרו לשליח, והכא נמי בעל כרחו יגרשם ולא הוה

מילי, ומה שחצף פרעה את פניו הוא משום שהשי"ת חפץ בזה להרבות מופתים בשמים ובארץ, עכ"ד.

ולפי זה יתבאר הכתוב ולא שמעו אל משה מקוצר רוח ומעבודה קשה, דאף על פי שמקודם האמינו, מכל מקום כיון שראו שהדבר תלוי ברצונו של פרעה, ואדרבה הכביד העבודה יותר עליהם, אם כן הוי מילי ולא מימסרי לשליח שני דהיינו אהרן, ומשום הכי לא שמעו אל משה.

ולזה אמר משה רבינו הן בני ישראל לא שמעו אלי מטעם האמור דמילי לא מימסרי לשליח, ואיך ישמעני פרעה ואני ערל שפתים, שאיני יכול לדבר בעצמי אל פרעה אלא על ידי שליח, וכיון שהכביד את לבו ותלוי ברצונו, אם כן הוי מילי ולא מימסרו לשליח, ועל זה בא הדיבור אל משה ואל אהרן להוציא את בני ישראל מארץ מצרים, ומעתה הוי גם אהרן שליח ראשון דמהני בכל אופן.

והנה לשיטת השלטי גיבורים דבקידושין שטר שליח עושה שליח, י"ל דהכא נמי היה כאן בשטר, על פי מה דאיתא במדרש (שמו"ר פ"ח ס"ג) ואת המטה הזה תקח בידך, אמר רבי יהודה עשר מכות חקוקות עליו נוטריקון דצ"ץ עד"ש באח"ב, אמר לו הקב"ה בטכסים הזה הבא עליו את המכות. ויתכן שהמטה היה כעין שטר שנרשם עליו אזהרת היציאה, ולא הוי מילי לחוד ושפיר נמסרו לשליח.

וועד יש לומר על פי המבואר בפנים יפות (פ' חיי) דדוקא איש אחר אין שליח עושה שליח, אבל עבד לרבו דידו כיד רבו דמי (בבא מציעא צו.) עושה שליח, גם לענין שליחות שקיבל עליו אדונו הוי נמי עבדו כמו גופו ממש, עכ"ד. (ועיין בשו"ת חתם סופר או"ח סי' קע"ו לא ניחא ליה סברא זו, ע"ש.) והנה משה רבינו נקרא (יהושע ח לג) עבד ה', ואם כן היה כביכול ידו כיד רבו זה הקב"ה, ואם כן כשעשה משה לאהרן שליח, היה אהרן שליח ראשון ולא שליח שני, ושפיר באו להתרות לפרעה.

אמנם ביושב אהלים (שמות עמוד קכב) הביא בשם ספר מעלות לשלמה, דלכאורה מאי אהני שליחותיהו דמשה ואהרן, הא יכול פרעה לאמר להם לאו בעל דברים ידידי אתם, ותירץ שהקב"ה עשה את משה מורשה באומרו (שמות ד יב) ועתה לך ואנכי אהיה עם פוך, דהיינו שאמר לו פוך כפי, שהוא לשון הנאמר בהרשאה, ובהרשאה קי"ל דאינו יכול לומר לו לאו בעל דברים ידידי את, עכ"ד. אך קי"ל (חוי"מ סי' קכ"ג ס"ג) שאין האדם יכול להרשות את עבדו, ואם כן אם היה לו למשה דין עבד, לא מהני ביה הרשאה, ושפיר היה יכול פרעה לומר לאו בעל דברים ידידי את.

ומעתה י"ל כי פרעה בא אליהם בטענת ממה נפשך, שאם היה לו למשה דין עבד, לא מהני בו הרשאה ולא בעל דברים ידידי את, ואם היה לו הרשאה דהוי שליח, איך עשה שליח שני. וזה שאמר פרעה אתם למה, היינו למה

כלי המעכב שפע הפרנסה

ליידער אין די לעצטע זמנים איז אפגעשוואכט געווארן די פרנסה פון אידישע קינדער, גארנישט איז נישט קיין מקרה, יעדע זאך ווייזט מען פון הימל, ס'איז באקאנט די ווערטער פון הייליגן ישמח משה (פ' מקץ) אז ווייל מען זינדגט און מען איז נישט אפגעהיטן, מען געט נישט אכט אויף די אויגן צו אויף די מחשבות, דאס ברענגט א חסרון אין די פרנסה פון אידישע קינדער. מען זעט ליידער ווי דער מצב הפרנסה גייט מדגרא לדרגא מיום ליום, און דאס איז ווייל דער מצב הרוחני ווערט ארגער פון טאג צו טאג, איז מען מעורר פון הימל צו ווייזן פארוואס דאס קומט.

מען ברענגט אריין די כלי ארויסצוהעלפן די פרנסה, און מען נעמט זיך נישט אין אכט אז די כלים וואס זענען מכשיל מיט ראיות אסורות, דאס איז נישט א כלי וואס העלפט צו די פרנסה, נאר אדרבה ואדרבה ס'איז נאך גורע די פרנסה פון אידישע קינדער, דאס איז ליידער מכשיל אידישע קינדער מיט ראיות אסורות, מען קוקט וואס מען טאר נישט, און דאס נעמט צו די פרנסה פון אידישע קינדער, והן הנה היו בעוכרינו, דאס איז מגרע די פרנסה פון אידישע קינדער, ברוחניות לאזט זיך דאך גארנישט זאגן וואסערע פגם מען איז פוגם, נאר אפילו בגשמיות איז עס לויטן ישמח משה שטארק פוגע און ס'איז גורע אין די פרנסה.

יעצט ווען מען שטייט מיר אין די געהויבענע זמנים וואס זענען זמני תשובה, דארף מען זיך מקבל זיין צו זיין ערליך און אפגעהיטן, צו האבן אפגעהיטענע אויגן און אפגעהיטענע מחשבות, וועט דער אייבערשטער העלפן אז די פרנסה וועט אויך ווערן בהרחבה גדולה, אז מען וועט זיך אכטונג געבן וועט דער אייבערשטער משפיע זיין שפע ברכה פאר אידישע קינדער.

מתוך דב"ק ס"ג ויחי תשס"ט

באתם שני שלוחים משה ואהרן, הא לא הוי רק מילי דלא מימסרו לשליח ואיך נעשה אהרן שליח לדבר לפרעה, ואם תאמר דידו של משה כידו של הקב"ה דהוי עבדו, אם כן דבריכ"ם למה, הא לאו בעל דברים ידידי אתם, דלא מהני הרשאה, ואם כן למה תפריעו את העם ממעשיו.

ובזה ביאר על נכון טענת משה רבינו, למה הרעותה לעם הזה למה זה שלחתי, הא על כרחך יש לי דין עבד דאם לא כן אין שליח עושה שליח, אבל אם יש לי דין עבד תו לא מהני הרשאה, ואם כן למה זה שלחתיני הלא יאמר פרעה לאו בעל דברים את.

ועל זה וידבר אללקים אל משה ויאמר אליו אני ה', ופירש'י נאמן להפרע, על פי מה שכתב א"ז זללה"ה בייטב לב (ריש פרשתו) לפרש המדרש (שמו"ר פ"ה סכ"ז) דבאותו שעה שאמר משה למה הרעותה בקשה מדת הדין לפגוע במשה, כי מקודם לכן לא נשתעבד משה דשבת לוי לא השתעבד, אבל עתה שאמר למה הרעותה, נכנס גם הוא בכלל השעבוד, עכ"ד. ומעתה כיון שנכנס משה בכלל השעבוד שוב אין פרעה יכול לומר לאו בעל דברים ידידי את, וזה שאמר אני הוי"ה זו מדת הרחמים, נאמן להפרע שיהיה משה בכלל השעבוד, ובשכר זאת זכו ישראל לצאת ממצרים.

לע"נ הרה"ח ר' יושע ב"ר חיים צבי ז"ל
נפטר כ"ט טבת

זשעצוילי הלכה

בענין קינוח ידיים המלוכלכים עם האנטו"ך וכדומה

Table 1

י. בע"ר

**1-888
REB-MEIR**
732-6347

א. פארזיכערטע סגולה אויף

בני היי ומזרחי

צו שטיצן

"צדקת רבי מאיר בעל הנס"

בולל עצי חיים

כל הזכויות שמורות © על פי דין תח"ק או אוסרים להעתיק בכל אופן שהוא מאמרים שלמים או חלקם שנדפסו בגילוינו בלי רשות כתב מהמערכת
 הרוואת לכתב גיליון להפצת מודעות להחליר והחליר יתקשר עם המערכת א"י הטלפון: 4421 - 418 (845) א"י ע"י פקס: 339 - (206)